

ANNO 1938. Hallandsgården, som invigdes 1925, har blivit en given samlingsplats för Halmstadborna. Här samlas man för att fika, umgås, sjunga - och hälsa våren välkommen.

Bild: HALLANDS KONSTMUSEUM

Bild: HALLANDS KONSTMUSEUM

STRINGENT DIRIGENT. Musikdirektör Sven Åke Welin för med säker hand de unga studenterna genom "Vintern rasat..." (eller kanske någon annan värmelodi?).

Bild: HP/ARKIV SAMT HALLANDS KONSTMUSEUM

TAR TON. Många Halmstadbör har genom åren samlats för sjunga in våren på Hallandsgården. En av dem som har lett allsången är Christina Angsvik Tarstad (t.v.).

"Låtom oss hälsa våren i arla otta"

I år blir det ingen allsång på Galberget på första majs morgon. En tradition har nått vägs ände - eller tar åtminstone paus. Det kan då vara intressant att titta på hur det hela började, vilket var för jämnt 80 år sedan. 1938 var det med stor entusiasm som Halmstadborna mötte våren med en ny tradition, ett evenemang som skapades av Hallandsposten.

VÅR HISTORISKA STAD
- Halmstad som det en gång var
Läs hela serien på:
hallandsposten.se/familj/varhistoriskastad

I tidningen på Valborgsmässoafton 1938, som inföll på en lördag, var en av huvudnyheterna

att i morgon skulle våren firas på ett nytt sätt. I rubriken stod det: "Klockan 6 i morgon bitida träffas vi på Hallandsgården. Låtom oss hälsa våren i arla otta som ett sjungande folk." Hallandsposten lovade verkligen genuina värklåtor. Björkarna skulle komma att stå utspruckna och sprida en vårdoft lila

ny och obrukad som den dag som just runnit upp!

HALLANDSPOSTEN HADE plockat flera traditioner och lagt ihop dem till ett stort firande. Begreppet gökotta hade etablerats i Sverige på 1800-talet och innebar att man tidigt på morgonen under våren gav sig ut

i skogen för att lyssna efter göken eller studera fåglar i allmänhet. Fåglarnas återkomst var en källa till glädje. Naturens övergång från död och mörker till liv och ljus fascinerade människorna - då som nu. Det var också vanligt att man på gökottan tog med sig en kaffekorg.

Allsång slog igenom som företeelse i Sverige på 1930-talet när Skansen började arrangera sådana evenemang, ofta på sommarkvällen. Våren var dock en tid som hade en speciell koppling till en egen musikalisk genre, nämligen studentensången. Här fanns ett stort antal populära värslåtar som var välkända också för en bredare allmänhet. Det bör tilläggas att Hallandsgården hade skapats 1925 med just Skansen som förebild.

Vårtal var en annan företeelse som kunde kopplas till Skansen och sen 1800-tal. Ofta var talen väldigt högstämda och spelade på de starka känslor som våren väckte. Vanligt var också en nationalistisk underton. Det ansågs vara något speciellt med den nordiska våren, något som bara vi som känner de långa, mörka vintrarna förmår att uppleva.

Vid den här tiden fanns även en oro över att vi skulle gå miste om de vackra vårupplevelsorna. Författaren Anna Lorentz skrev i en betraktelse att 30-talsmänniskan i sitt jagande efter det som kan köpas för pengar riskerade att bli blind för vårens mysterium.

AR 1938 SAKNADES inte världsliga nöjen kring Valborg och första maj. I Norre katts park inleddes danssäsongen på valborgsmässoafton. Grand erbjöd både supper och middag. Samma gällde säkert för Hotell Svea. För de rika var Valborg en utecätarkväll. På Östra stranden öppnade Halmstads Strandrestaurang för säsongen. För Folkparken var Valborg och första maj stora festdagar med dans på flera ställen, artistuppträdanden och just 1938 även med en inhyrd radiobilsbana som attraktion.

Folkparkens firande knöt naturligtvis an till arbetarrörelsens poli-

tiska manifestationer på första maj. Bioutbudet var som vanligt stort. Palladium visade "Lady X" skilsmässa" som beskrevs som frivol, kvick och spännande. Den som ville se en skratrfilm fick söka sig till Röda Kvarn som visade "Flygande faran". Skandia gav en fransk clifilm som hette "Natthärbärgat" medan China lockade med tjekiska "Oskuld", en film som sades behandla "ett djävrt och ömtåligt ämne på ett fängslande sätt."

Trots att många Halmstadbör säkert hade anledning att känna sig lite trötta efter att ha firat Valborg gick de man ur buse och upp på Galberget till klockan sex på första maj 1938. Kombinationen gökotta - allsång - vårtal - kaffekorg blev en dundersuccé. Då dirigenten Sven Åke Welin började dirigera Metallarbetarkören i "Vintern rasat" hade hela 8 000 personer samlats på tunet runt Hallandsgården. Det var helt fullt med folk.

Då kören även sjungit "Sköna maj" vände sig Sven Åke Welin till publiken. Nu var det dags för den moderna företeelsen allsång. Att dirigera flera tusen personer utan att kunna kommunicera med dem via högtalare visade sig svårt. Resultatet blev lite ordnadt till att börja med, men med tiden blev deltagarna varma i kläderna och

Ur HP 2 maj 1938

musiken ljud välljudande på Galberget. Sångerna handlade enligt HP om våren och sommaren, trallande jäntor och bortfarande sjömän.

EFTER NÅGRA NUMMER gjordes paus och museets chef, doktor Erik Salvén, ändrade scenen för att hålla ett tal till våren. Han talade om sagans blonda majgreve som jagade vintergreven på flykt. Striden mellan mörker och ljus tyckte sig Salvén också se ute i världen där tiderna var oroliga. Adolf Hitler gjorde anspråk på tjekiska Sudetland. I Spanien rasade fortfarande Inbördeskriget.

Efter Salvéns tal återupptogs allsången med bland annat publikens favorit, Calle Schewen. Avslutningsvis utbringades ett leve för fosterlandet och så sjöng alla

ERIK SALVÉN, den förste värtalaren

"Ute i världen kämpar ljuset och mörkrets makter en förtvylad strid. Ljusets seger i naturen är en kraftkälla, som stärker vår optimism. I våren hyllar vi de goda livsbejakande makterna."

"Du gamla, du fria". Sedan kunde deltagarna slå sig ner i gräset och öppna sina kaffekorgar. Frukosten smakade gott i den milda vårsolen och sillan hade kaffet anvjunitis i ett så stort sällskap.

EFTER GALBERGET FORTSATTE cirka 1 500 Halmstadbör till Örjans Vall, där Halmia kl 12:15 tog emot Höganäs BK i division II södra. Båda lagen spelade långt under sin normala standard och Halmia hade all anledning att vara nöjda med att kunna vinna med 1-0.

Socialdemokraternas demonstration samlade drygt 3 000 personer och gick från Stora torg till Folkets park. Talare var statsrådet Per-Edvin Sköld, en av partiets verkliga tungviktare. Han beskrev den allvarliga internationella situationen där Sverige inte

längre kunde lita på Nationernas Förbunds förmåga att säkra freden. Därför var det nödvändigt att åter lägga resurser på att stärka försvaret, något som Sköld menade att regeringen gjorde med tungt hjärta. Pengar till vapen kunde i stället ha gått till välfärd. Samtidigt menade Sköld att det var viktigt att förbättra situationen för de sämst ställda. De måste kunna samhörighet med sitt land för att också vilja försvara det.

Så blev det måndag och vardagen kom åter till Halmstadborna. Förhoppningsvis var de starkta isin förändran över våren, gemenskapen med varandra i stora evenemang och av alla de roliga upplevelser som de hade haft. Den stora världen låg långt borta men skulle ett drygt år senare rassa samman då det andra världskriget bröt ut.

ANDERS BERGENEK

Skriften är aktiv i **Föreningen Gamla Halmstad**. Mer lokalhistoria hittar du på gamlahalmstad.se och på [Facebook/gamlahalmstad](https://www.facebook.com/gamlahalmstad).

